

Täysistunto

Torstai 9.6.2022 klo 15.59—18.32

6. Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2021

Kertomus K 10/2022 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2022 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 7/2022 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Keskusteluun, edustaja Kiljunen.

Keskustelu

18.23 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Aavistuksen verran koominen tilanne sikäli, että lähestulkoon on se historiallinen hetki, että saan puhua yksin tässä salissa — edustaja Mäkelä tuli käyttämään viimeisen puheenvuoron edelliseen asiakohtaan. Ja minä olen jäänyt tähän saliin tietysti sen vuoksi, että olen Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Euroopan neuvostossa ja meillä on tämä Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan vuosikertomus viime vuodelta tässä nyt käsittelyssä, johonka ulkoasiainvaliokunta on oman mietintönsä tältä osin tehnyt.

Nyt on vähän turhauttavaa vain pöytäkirjalle puhua tästä asiasta, mutta sanon ehkä lyhyesti, että Euroopan neuvosto on Euroopan johtavin ihmisoikeusjärjestö, se on nimenomaan normatiivinen järjestö, ja sen tehtävänä on seurata tietysti ihmisoikeuksia ja oikeusvaltio- ja demokratiakehitystä Euroopassa. Tässä suhteessa meillä on nyt ollut harvinainen päivä, kun eilenkin oli ihmisoikeusselonteko täällä keskustelussa ja tämän päivän tärkeimmät keskustelut ovat kaikki liittyneet ihmisoikeuksiin: aikaisemmin oli kansainvälinen yleissopimus koskien tahattomia katoamistilanteita, ja sitten tässä oli tämä perusteellinen keskustelu — myöskin ihmisoikeuksista — joka liittyi maahanmuuttoon ja turvapaikanhaakuun. Euroopan neuvosto seuraa näitä kaikkia, ja se on laatinut ison joukon yleissopimuksia taaksensa.

Euroopan neuvostoon kuuluu... Nii-in, viime kerralla, kun tästä edellisestä vuosikertomuksesta täällä kerroin, kerroin teille, että siihen kuuluu 47 jäsenvaltiota 48 Euroopan maasta, eli Valko-Venäjä ei kuulunut siihen. Nyt valitettavasti joudun kertomaan, että Venäjän hyökkäys Ukrainaan on johtanut siihen, että Venäjä erotettiin ja erosi Euroopan neuvostosta maaliskuun 12. päivä. Eli Venäjän valtuuskunta jätti paikkansa siellä, vähän niskojaan nakellen, ja Pjotr Tolstoin, heidän valtuuskuntansa puheenjohtajan, toimesta sanottiin, että emme tänne palaakaan koskaan. Itse käytin vastauspuheenvuoron — ja aika nopeasti hän sen kuulikin — ja sanoin hänelle, että kyllähän te palaatte tänne, että teidän kansanne, venäläiset, jakaa tietysti nämä perusarvomme kansanvallasta, ihmisoikeuksista ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2022 vp

oikeusvaltiosta, ja sen takia te palaatte joskus, kun teillä on vähän toisenlainen hallinto. Presidentti Macronia on vähän syyllistetty siitä, että hän on käyttänyt käsitettä Venäjän nöyryyttäminen, että ei pitäisi nöyryyttää Venäjää. Jos oikein haluaisi tulkita Macronia, haluaisi sanoa näin... Hänet on tuomittu tästä lausahduksesta, mutta minäpä en tuomitse, kun tulkitsen sitä sillä tavalla, että se pahin nöyryyttäjä Venäjän kansan suhteen on Putin ja Kremlin hallinto ja se nöyryyttäminen pitäisi lopettaa.

Venäjä on ajamassa itsensä takalukkoon tässä tilanteessa, ja ennen kaikkea venäläinen kansalaisyhteiskunta on ajautumassa takalukkoon siksi, että Euroopan ihmisoikeussopimus on kuitenkin ollut ylikansallista ihmisoikeusvaltaa, jota on käytetty suhteessa myöskin Venäjän kansalaisyhteiskuntaan. 23 prosenttia kaikista valituksista Euroopan neuvoston jäsenvaltioista on tullut Venäjältä, yli 13 000 valitusta. Niistä 98 prosenttia itse asiassa on pantu täytäntöön, eli kun ihmisoikeustuomioistuimien on oman lausuntonsa antanut, niin Venäjän viranomaiset ovat panneet niitä täytäntöön. Nyt tämä kanava sulkeutuu venäläisiltä, eli Venäjän kansakunta, Venäjän kansalaiset, ei enää voi käyttää Euroopan ihmisoikeustuomioistuinta hakeakseen oikeutta omia viranomaisiaan kohtaan, ja tämä on tietysti suurin valitettava asia tässä Venäjän jättäytymisessä ulkopuolelle.

Sanon lyhyesti kaksi asiaa vielä — ei tarvitse varmaan pönttöön tulla tätä sanomaan?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ei tarvitse.

Sanon vain kaksi uutta, isoa asiaa, jotka ovat meillä tulossa esille Euroopan neuvostossa. Valtuuskuntamme on ollut hyvin aktiivinen monilla lohkoilla, mukaan lukien nämä Valko-Venäjä-kysymykset ja mukaan lukien monet muut, myöskin vaalitarkkailuasiat, mitä Euroopan neuvosto tekee, mutta kaksi isoa asiaa tulee vastaan:

Kosovo on jättänyt hakemuksensa. Mainitsin, että Euroopan kaikki valtiot ovat mukana — Kosovo ei vielä ole YK:n jäsenvaltio, jolloin sitä ei lasketa Euroopan maaksi, mutta Kosovo on tietoisesti hakemassa sekä Naton jäsenyyttä että Euroopan neuvoston jäsenyyttä ja keskustelee Euroopan unioninkin jäsenyydestä eli hakee sitä identiteettiään ja valtiollista statusta näiden elinten kautta. Se tulee meillä esille tuolla Euroopan neuvostossa nyt jo tässä kesäkuun istunnossa, joka on ensi viikolla.

Sitten toinen iso asia on se pyrkimys, että tämän valtavan kriisin vuoksi, mikä Euroopassa juuri nyt on, tämän sodan kriisin vuoksi, ja ihmisoikeuksien ongelmien vuoksi Euroopassa me pyrimme järjestämään huippukokouksen eli valtionpäämiestason kokouksen, joka tulisi olemaan neljäs aikanaan, ja tähän meillä on nyt ilmeinen tahtotila tuolla Euroopan neuvoston puolella ja myöskin ministerikomitean puolella, että tällainen huippukokous tulisi järjestämään, ja silloin toivottavasti myöskin Suomessa pystytään tarkemmin seuraamaan Euroopan neuvoston työtä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Mäkelä.

18.28 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Sen verran kommentoin tätä, kun edustaja Kiljunen otti esille Ranskan presidentti Macronin lausunnon tulokset ja sen lausunnon sisällön, ettei Venäjää ja Putinia tulisi nöyryyttää tässä Ukrainaa kohtaan käynnistämässään hyökkäyssodassa, niin mielestäni ongelma niissä Macronin lausunnoissa oli suuri puurojen ja vellien sekaisin meneminen ja täysin väärä ajoitus tällaisille puheille. Eli nythän tilanne on se, että Venäjä pitää päällä hyökkäyssotaa Ukrainassa. Se ei ole sitä lopettamassa,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2022 vp

se ei ole palauttamassa maata Ukrainalle. Se pitää hallussaan noin viidesosaa Ranskan pinta-alasta vastaavaa aluetta Ukrainasta, ja sitä se ei ole palauttamassa eikä ole lopettamassa ihmisoikeusrikkomuksia niillä alueilla, joita pitää hallussaan, vaan päinvastoin niitä paljastuu aina vaan lisää. Tässä tilanteessa ei ole missään tapauksessa kenenkään, Macronin tai muunkaan, asia lähteä puhumaan Ukrainan yli ja esittämään heidän puolestaan rauhantarjouksia, kun rauhanprosessille selkeästäkin ei ole edellytyksiä eikä Ukraina ole sellaisessa tilanteessa, että sen olisi pakko solmia rauha millaisiin ehdoin tahansa.

Kyllä nyt on niin, että tässä tilanteessa Ukrainan oikeus yrittää saada omat alueensa takaisin, jopa voimakeinoin länsimaiden tukemana, ylittää muut oikeudet. Siinä kohtaa, kun Ukraina itse haluaa lopettaa konfliktin omasta vapaasta tahdostaan, sitten niitä rauhanneuvotteluja voidaan alkaa käymään ja sitten tarvitaan niitä välittäjiä, mutta nyt sinne ei tarvita kyllä minkäänlaisia macroneja eikä scholzeja säveltämään väliin, vaan tämä asia kuuluu ensisijaisesti ukrainalaisille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kiljunen.

18.29 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Nyt tämä keskustelu kyllä suuntautui toiseen kulmaan, mutta ihan lyhyesti sanottuna presidentti Macronista. Tämänmuotoinen keskustelu, jota me tässä salissa nyt käydään, ei ole kovin palkitsevaa. Me tiedämme hyvin sen, mikä on Ranskan kanta. Ranska on voimakkaasti tuominut Venäjän toimet Ukrainassa, erittäin voimakkaasti. Siitä ei ole epäilystäkään. Ranska on Venäjän suhteen ihan samoilla linjoilla kuin Euroopan unioni kokonaisuudessaan, myöskin sanktioiden suhteen. Tätä ei pidä kyseenalaistaa.

Se, miten minä olen tulkinut, kun viittasin Scholziin ja Macroniin, on se, että he yrittävät kuitenkin sitä tietä, mitä presidentti Zelenskyi on toivonut. Ei Ukrainan pää ylitse tehdä mitään neuvotteluliikkeitä näiden valtionpäämiesten toimesta. Mitä presidentti Zelenskyi on toivonut? Hän on toivonut suoraan sitä, että hän pystyisi käymään keskustelun Putinin kanssa suoraan. Ja meillä on sellaisia valtionpäämiehiä Euroopassa, joilla on kykyä ja mahdollisuuksia yrittää onkia niitä tiloja, joissa voitaisiin päästä siihen tärkeimpään asiaan, tämän sodan lopettamiseen. Se on se tärkein asia, mitä Eurooppa kaipaa, ja tämä on ollut se tausta, mistä sekä Saksan että Ranskan valtionjohto on tähän asiaan erittäin vastuullisesti suhtautunut, jotta siihen tilanteeseen päästään.

Kukaan Euroopassa ei ole hyväksymässä tätä brutaalista aggressiota, mitä Venäjä on Ukrainassa tekemässä, ei kukaan. Ja siinä on ehdottomasti pidettävä kansainvälisistä sopimuksista kiinni. Ja kun se jälleenrakennusvaihe tulee, niin Venäjähän siinä joutuu maksu-mieheksi. On ilman muuta lähdettävä siitä liikenteeseen, että Venäjä joutuu korvaamaan tämän ja kunnioittamaan Ukrainan alueellista koskemattomuutta ja suvereniteettiä. Tämähän on itsestään selvää kaikille, jotka tästä asiasta puhuvat, myöskin presidentti Macronille.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 10/2022 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.